

НАУЧНИ ЧЕТЕНИЯ „ПЛОВДИВСКИ ИСТОРИЧЕСКИ ФОРУМ – 2024 г.“

Георги Митрев, Русалена Пенджекова-Христева

На 16 декември 2024 г. в зала *Компас* се проведеха традиционните за Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ научни четения *Пловдивски исторически форум – 2024*. Организатор на събитието бе катедра *История и археология* при Философско-историческия факултет. Академичният състав на катедрата, включително и хонорувани преподаватели, представи пред аудиторията свои актуални научни разработки, резултат от изследвания, провеждани основно през изминалата година.

Форумът има за цел да запознае академичната общност и в частност студентите с актуалните теми и научни проблеми, върху които работят преподавателите от катедра *История и археология*. Чрез представянето на резултати от текущи изследвания научните четения създават възможност за пряк контакт със съвременните методологически подходи и интерпретации в историческата наука. Проявеният интерес от страна на аудиторията потвърди значимостта на тази сравнително нова форма на диалог, която не само насърчава участието на студентите в научния живот, но и съдейства за по-дълбокото им ангажиране с процесите на обучение, изследване и критично мислене – основни елементи в развитието на историческото образование в университета.

Научните четения бяха официално открити от доц. д-р Димитър Димитров, ръководител на катедра *История и археология*.

В рамките на програмата бяха представени 14 доклада, организирани в две тематични секции: *Античност и Средновековие* с модератор доц. д-р Стоян Попов и *Възраждане и Съвременна история*, модерирана от доц. д-р Русалена Пенджекова-Христева.

Работата на секция *Античност и Средновековие* започна с доклада на доц. д-р Георги Митрев (ПУ „Паисий Хилендарски“) и хон. ас. д-р Йордан Илиев (филиали на ПУ в Смолян и Кърджали) на тема *Анакс Севалк в „Перси“ на Есхил: едно възможно отражение на тракийски владетел от началото на V в. пр. Хр.* Авторите представиха нов поглед върху изворите и възможността за съществуването на един ранен владетел и основоположник на Одриското царство, който е напълно забравен в наше време.

Вторият доклад беше съвместно представен от гл. ас. д-р Слава Василева (НАИМ – БАН) и гл. ас. д-р Божидар Драганов (ПУ „Паисий Хилендарски“) и бе посветен на *Импортна чернофирнисова и червенофигурна керамика от обект от късножелязната епоха край с. Пауново, общ. Ихтиман*. Темата е пряко свързана с теренните археологически проучвания, ръководени от гл. ас. д-р

Б. Драганов на същия обект, и включва част от особено интересните находки, свързани с изследваната ямна култура. През настоящата година това беше основният археологически обект за лятната студентска практика, а присъстващите студенти в залата имаха възможност да се запознаят с резултатите от своята работа.

Гл. ас. д-р Надежда Кирова-Йовчева (ПУ „Паисий Хилендарски“) изнесе доклад на тема *Фрагмент от керамичен съд със сцена от античната медицинска практика*. Тя представи досега неизвестен фрагмент с изображение, намерен край гр. Дългопол, вероятно от римска *villa rustica*. Изображението представя две мъжки фигури, като едната ръка е протегната към лицето на другата – сцена, която може да се тълкува като медицинска процедура. Тези релефни апликации са рядкост в римската керамика, което подчертава значимостта на находката.

Вниманието към конкретен артефакт бе насочено и в доклада на доц. д-р Стоян Попов (ПУ „Паисий Хилендарски“) на тема: *Относно боздуган с украса от територията на България*. Авторът се спря на боздуган от Късното средновековие, класифициран като тип XVIIIВ2 и датиран от първата половина до средата на XV в. Декорацията върху оръжието включва геометрични и епиграфски мотиви, които напомнят арабски надписи, но не са такива. Докладът постави въпроса за вероятния близоизточен произход на този тип боздугани, с препратки към татарския свят.

Докт. Кристиан Лъсков (ПУ „Паисий Хилендарски“) изнесе доклад, озаглавен *Noctis tempris: ролята на нощта при използването на психологически техники във византийските стратегикони от IX – X в.* Авторът предложи интердисциплинарен анализ с елементи на психология и военна стратегия, разглеждайки нощта като средство за внушаване на страх и несигурност. Представени бяха тактики като използване на лунни цикли, полу-

нощни часове и внезапни атаки, илюстрирани с примери от византийски автори.

Хон. ас. д-р Теодора Георгиева (ПУ „Паисий Хилендарски“) представи изследване на тема *Жени и икономика: разсъждения върху едно описание в „Геопоника и стенопис от Земенския манастир“*. Анализът проследи ролята на жените в икономическия живот на Средновековните Балкани въз основа на византийския трактат *Геопоника* (X в.) и стенопис от XIV в. в Земенския манастир. Акцент беше поставен върху обществените и морални норми, определящи женското участие в стопанството.

Вазата от Соасон – реалия и символ – бе темата на доклада на доц. д-р Димитър Димитров (ПУ „Паисий Хилендарски“). Представен бе процесът на централизация на Меровингското кралство при Хлодвиг (481 – 511 г.) чрез събитията около завладяването на гр. Соасон и съдбата на изящен съд, използван от градския епископ. Анализът проследи как реален артефакт се превръща в символ с трайно значение за средновековната европейска колективна памет.

Втората секция продължи с доклади, посветени на Възраждането и Съвременната история.

Доц. д-р Тодор Радев (ПУ „Паисий Хилендарски“) представи доклад на тема *Шпионите-патриоти и „Млада България“ (1869 – 1870 г.)*. Изследването разглежда ролята на българските сътрудници на „Черния кабинет“ в освободителното движение, акцентирайки върху ключови фигури (Манол Иванов, Теофан Райнов, д-р Георги Миркович, Георги Живков и Иван Кършовски), които подпомагат формирането и финансирането на „Млада България“, включително отклоняване на средства и участието на Васил Левски. Разгледана е и идеята за сътрудничество с „Млада Турция“ в рамките на концепцията „Млада Европа“.

Априлското въстание по страниците на вестник „Възраждане“ бе темата на изнесения доклад от хон. ас. д-р Денис Иванов (ПУ „Паисий Хилендарски“). В него авторът представи как политическият вестник публикува материали за подготовката и хода на въстанието от 1876 г., представени в романтичен и хиперболизиран стил с цел мобилизиране на българската емиграция за морална и материална подкрепа.

Гл. ас. д-р Станислав Боянов (ПУ „Паисий Хилендарски“) запозна присъстващите с темата за *Приносът на българските висши офицери към документалната, архивната и военната история на България след Освобождението до 1944 г.* Изследването е посветено на малко познати генерали, свързани с Пловдив, чиито усилия допринасят за утвърждаване на армията като символ на национално единство и фактор на модернизация въпреки политическите и материални трудности.

Образът на Съветска Русия в репортажите на Йозеф Рот (1926 – 1927 г.), – разглежда гл. ас. д-р Самуил Шивачев (ПУ „Паисий Хилендарски“). Авторът анализира ранните репортажи на австрийския журналист от СССР, които представят нов, различен от стереотипите образ на Русия, в контекста на икономическото и политическото обединение между Германия и Австрия през 20-те години.

Доц. д-р Валентин Петрусенко (ПУ „Паисий Хилендарски“) проследи конфликти и партизански движения срещу подкрепяните от САЩ режими, както и мирните преговори в началото на 90-те години, довели до края на гражданските войни с компромисни решения, в доклада си на тема: *Кризата в Централна Америка: партизанската война и мирните преговори.*

Доц. д-р Русалена Пенджекова-Христева (ПУ „Паисий Хилендарски“) изнесе доклад

на тема *Българските държавни архиви през призмата на документите на Държавна сигурност.* Анализирани бяха новоиздирени документи, които хвърлят светлина върху организацията и контрола на архивната система в тоталитарния период, включително идеологизацията, мерките за опазване на държавната тайна и политическата инструментализация на архивите.

Гл. ас. д-р Мина Маринова (ПУ „Паисий Хилендарски“) анализира селския пейзаж на с. Шишманци като носител на историческа памет и символика, разглеждайки напреженията между устойчивост и промяна в контекста на социално-икономическите трансформации в доклада си *Исторически процеси през XX и XXI в. като следи в пейзажа на българското село (case study).*

Научните четения *Пловдивски исторически форум – 2024 г.* доказаха своята утвърдена роля като платформа за представяне и дискусия на съвременни исторически изследвания в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Чрез разнообразието от теми и високото ниво на представените доклади форумът стимулира академичния обмен между преподаватели и студенти, подкрепяйки развитието на историческата наука и образованието. Очаква се традицията на форума да продължи и в бъдеще с още по-широк кръг изследвания, обхващащи различни хронологически периоди и тематични направления. Това ще допринесе за по-дълбочено разбиране на миналото, както и за осмислянето на неговото влияние върху съвременните обществени, културни и политически процеси. Устойчивостта на тази академична инициатива я утвърждава като важно пространство за научен обмен, критичен диалог и популяризиране на историческото познание.